

Lupčianske zvesti

www.slovenskalupca.sk

15. ročník

OBECNÉ NOVINY OBYVATELOV, RODÁKOV A PRIATELOV OBCE SLOVENSKÁ LUPČA

číslo 3 | apríl 2013

Aktuálne v obci
Poľovníci chcú
revír

2

Aktuálne v obci
Znížia rýchlosť
a doplnia značenie

5

Obec a spoločnosť
Médiá hovoria
o slovenskom unikáte

6/7

Život a kultúra
Vzácná návšteva
v našej Lupči

8

Mladé talenty
Ocenili detský
projekt

15

Vďaka nim môžeme žiť v pokoji

Anglický filozof Burke kedysi povedal: „Národ bez pamäti svoj osud zopakuje...“ Aj my občania Slovenskej Lupče si každoročne 23. marca pripomínáme jeden z najvýznamnejších medzníkov v histórii našej obce. V tento deň roku 1945 po náletoch sovietskych vojsk na železničnú stanicu a nemecký vojenský transportér 19. marca, vošli do obce osloboditeľské jednotky sovietskej a rumunskej armády.

Pri následných bojoch prišlo o život 15 sovietskych vojakov, ktorí boli pochovaní v parku oproti budove terajšieho Obecného úradu. Dnes si málokto uvedomuje, že už 68 rokov žijeme v mieri. Svedčí o tom aj malá hŕstka účastníkov na tomto každoročnom pietnom akte, prevažne členov MO Zväzu protifašistických bojovníkov, vedenia obce a zamestnancov obecného úradu. Nikto z nás by však nikdy nemal zabudnúť na tých, ktorí bojovali za to, aby sme my dnes mohli v pokoji žiť svoj život.

Udelenie medaily

Dva dni po oslobodení našej obce bola 25. marca

1945 oslobodená aj Banská Bystrica. 68. výročie oslobodenia mesta sa nieslo v duchu spomienok a osláv, súčasťou ktorých bolo aj vystúpenie Čestnej strážnice SR a Vojenskej hudby Banská Bystrica. Oslávám predchádzalo dopoludňajšie zasadnutie Obľastnej organizácie SZPB. Slávnostnou chvíľou rokovania bolo odovzdanie vyznamenaní, ktoré členom

Obľastnej organizácie udelila Ústredná rada SZPB. Medaila M. R. Štefánika bola udelená aj nášmu starostovi obce Miroslavovi Macákovi, ktorý je dlhoročným aktívnym členom tejto organizácie. Jedným z dôvodov jeho členstva je aj bolestná spomienka na skorú smrť otca, ktorej príčinou bolo podľomené zdravie z pobytu v nemeckom koncentračnom tábore Mauthausen.

(id)
Foto archív Oú

Obdobie 2. svetovej vojny a SNP

Prepadnutie Sovietskeho zväzu fašistickým Nemeckom 22. júna 1941 začalo novú etapu v odboji aj u nás. Najväčšiu agitačnú protifašistickú činnosť tu vyvíjala skupina pod vedením J. Chabadu.

Bol ústrednou postavou odboja aj v rokoch 1943 – 1944 a postupne sa stal odbojárom celoslovenského významu. V tom čase vrcholili aj prípravy ozbrojeného povstania proti fašizmu. V posledných augustových

dňoch roku 1944 partizánska vojna na strednom Slovensku prerástla do celonárodného ozbrojeného povstania.

Revolučný život

Slovenská Lupča počas SNP žila revolučným životom a stala sa veľkým vojenským a partizánskym táborom. Viacerí občania sa zúčastnili na bojoch. Najviac ich bojovalo v 1. partizánskej brigáde pod vedením kpt. Jegorova. V obci pracovala aj

poľná partizánska nemocnica. Slovenskú Lupču obsadili fašistické jednotky 29. októbra 1944. Hneď na druhý deň na ne priamo v obci zaútočili traja partizáni, ktorých viedol tunajší odbojár Július Koróny. V nerovnom boji všetci traja zahynuli.

Fašisti vraždili

V obci sa usadila vyše 100-členná nemecká vojenská jednotka a vojaci robili razie do okolitých hôr. Pochytených občanov židovského

pôvodu fašisti v novembri a decembri 1944 na Hôrke a v Jablonke zavraždili. Zahrabali ich do dvoch spoločných hrobov. Partizánov Juraja Majera z Povrazníka a Františka Mazúra zo Skalice verejne popravili na Štedrý deň obesením na lipách pred evanjelickým kostolom. Blížila sa jar roku 1945 a spolu s ňou aj koniec fašistickej nadvlády a okupácie.

Koniec poroby

Oslobodzovacie boje

o Lupču sa začali 19. marca 1945 náletom sovietskych lietadiel na železničnú stanicu, na fašistický vojenský transport. V priebehu 23. marca 1945 vošli do obce z troch smerov osloboditeľské jednotky sovietskej a rumunskej armády. Niekoľko minút pred polnocou bola už celá Slovenská Lupča oslobodená. Skončil sa národnooslobodzovací boj jej obyvateľov proti fašizmu, ako aj dlhá fašistická poroba.

Spracovala Eva Horská

Zníži nové zariadenie aj záťaž na ovzdušie?

Pred pár dňami sa v Slovenskej Lupči v súlade so zákonom konalo verejné prerokovanie nových aktivít v spoločnosti Confal, a. s., ktoré súviseli s plánovanou racionalizáciou tavebného procesu. Aj napriek oznamu, ktorý obec o konaní zasadnutia vyvesila, záujem obyvateľov bol takmer nulový. Opýtali sme sa teda generálneho riaditeľa Branislava Petra za nich.

V správe sa hovorí o odpadoch, spresnite, čo vlastne v tejto súvislosti racionalizácia tavebného procesu znamená a čo nám v budúcnosti prinesie tento krok?

Názov odpady je bežne zaužívanou realitou, predovšetkým však ide o laicky povedané hliníkový šrot, najmä špony z trieskového obrábania. Ide hlavne o odpad z výroby, ktorý recyklujeme a predávame ako polotovary – ingoty a dezoxidáčne činidlo, potrebné pri výrobe teku-

tej ocele alebo odliatok, ktoré sa používajú najmä v elektronickom a automobilovom priemysle, alebo bielej techniky. Akoby ste doma mali nepotrebný hliníkový disk, plechovku z nápoja či riad, tiež by skončil zrejme podobne ako šrot u nás. Samotná racionalizácia procesu, jeho tavby spočíva v nákupe nových technológií, ktoré proces zefektívnia a znížia aj jeho energetickú náročnosť. Navyše nám umožnia rozšíriť ponuku a vyrábať konečné hliníkové

produkty v súlade s dopytom odberateľov.

Znamená to, že nové zariadenia budú k životnému prostrediu a ovzdušiu v okolí Slovenskej Lupče zhovievavejšie?

Určite áno, sme si vedomí vplyvu na okolie a v súlade s platnými normami, by sme si nedovolili ničो nesplniť. Pracujeme v režime Integrovaného povolenia pod kontrolou Inšpektorátu životného prostredia a ohrozili by sme vlastnú licenciu. Súčasťou tejto plá-

novanej zmeny vymeníme aj filtračné zariadenia za podstatne modernejšie. Navyše nebudeme vďaka tejto technológii spaľovať až toľko plynu, čím zákonite vyprodukuje menej emisií do ovzdušia.

Ste najväčším recyklátorom hliníka na Slovensku a zamestnávate okolo stovky ľudí. Doba je dnes ťažká, bude to drahá investícia?

Všetky naše technológie sú finančne náročné. Táto sa bude rádovo pohybovať okolo 3 miliónov eur. Ale určite z dlhodobého pohľadu je rentabilná.

V minulosti došlo v súvislosti so spaľovacím procesom u vás k nepriemernosti a obyvateľov zaskočil tmavý dym. Čo sa vlastne vtedy stalo a ako ste postupovali, aby sa to viac nezopakovalo?

Z tavebného procesu zafukate vznikajú spaľiny a nečistoty. Sú to oxidy, nitridy kovov, ale aj spaľiny organických prvkov ako

sadze. Spaľiny z pecí sú filtrované cez filtračné zariadenie, v prípade výpadku elektrickej energie dochádzalo k odstaveniu filtra, proces horenia však pokračoval ďalej a aj spaľiny sa tvorili ďalej, lež filtračné zariadenie nepracovalo. Po dohodách s príslušnými orgánmi sme však dnes už zabezpečení záložným zdrojom elektrickej energie, ktorý naskočí vzápätí, ako vypadne prúd v zariadení.

Erika Lamperová
Foto archív Confal

Poľovníci chcú revír, kde boli kedysi doma

Poslanci obecného zastupiteľstva si okrem iného vypočuli počas posledného zasadnutia aj členov Poľovníckeho združenia KRIVÁŇ Slovenská Lupča. Ti im totiž adresovali svoj otvorený list. Sú poľovníckym združením bez vlastného poľovného revíru a predmetom ich snaženia je práve problematika okolo poľovného revíra Vysoká – Podkonice.

V liste žiadajú starosta a poslancov o podporu ich dlhoročnej snahy získať poľovný revír, nakoľko sa pomaly blíži termín uzatvárania nájomných zmlúv na ďalších desať rokov. Združenie má 11 členov, z ktorých takmer polovica sú obyvateľmi Slovenskej Lupče, ostatní sú poväčšine vlastníci pozemkov, začlenených do spomínaného revíru.

Stratili právo poľovať

Práve táto časť členov bola kedysi aj súčasťou vtedajšieho Poľovníckeho združenia Pleše – Podkonice. Po jeho neočakávanom rozpustení pred 10-timi rokmi, ako predkladatelia listu uvádzajú, zanikol výkon práva poľovníctva pre poľovníkov z našej obce v tomto revíri. Ako sa v lis-

te uvádza, práve ich vtedy vykazali z členskej schôdze, kde sa o osude existujúceho spoločného združenia hlasovalo. Lupčianski poľovníci naďalej spochybňujú kroky svojich bývalých kolegov a v liste argumentujú, že už počas konania spomínanej „vyhostujúcej“ schôdze existovalo ďalšie, údajne veľmi nenápadne založené, poľovné združenie. Založili ho ich vtedajší kolegovia nie obvyklým spôsobom, nakoľko ho registrovali ako občianske združenie na Ministerstve vnútra a nie cez štruktúry Slovenského poľovníckeho zväzu. Registráciu nového poľovníckeho subjektu si takto nikto nevšimol.

Žiadajú nepodpísanie

Autori otvoreného listu

ďalej podrobne popisujú legislatívne nezrovnalosti prevodov užívateľských práv zo strany ich bývalých kolegov. Totižto, len čo bol oznámený na okresný súd zánik združenia, vzápätí bol podaný návrh na registráciu nájomných zmlúv pre Poľovnícke združenie Podkonice – Vysoká. Keďže sa predmetný revír rozprestiera v extravilánoch obcí Baláže, Priechod, Podkonice a Slovenská Lupča a v zmysle nového zákona o poľovníctve došlo k zvolaniu valného zhromaždenia vlastníkov pozemkov, žiadajú v liste obecné zastupiteľstvo, aby neodsúhlasilo podpísanie nových nájomných zmlúv a zaviazalo k nepodpisaniu zmlúv v prospech PZ Podkonice – Vysoká aj starostu.

Náš kataster, naši poľovníci?

Poľovníci z PZ Kriváň však nežiadajú obec iba zmluvy nepodpísať. Naopak sami sa uchádzajú o podpísanie spoločnej zmluvy s obcou Slovenská Lupča na prenájom poľovných pozemkov. Navyše ponúkajú všetkým vlastníkom pozemkov, nachádzajúcich sa v revíri, z hľadiska financií takmer dvojnásobok toho, čo stanovuje zákon. „Na veľkej časti katastra Slovenskej Lupče, ktorý je súčasťou revíra Vysoká – Podkonice, dnes poľujú Podkoničania a podnikatelia z okolia. Chceme, aby sa takto umožnilo poľovať vo vlastnom katastri aj poľovníkom z PZ Kriváň – obyvateľom Slovenskej Lupče.“

Erika Lamperová
Foto int

Stretnutie s predsedom

Predseda Matice slovenskej Marián Tkáč so zástupcami našej obce.

Iba pred nedávnom v priestoroch historickej budovy v Martine, ktorá je sídlom Matice slovenskej, prijal starostu obce Miroslava Macáka a vedúcu obecného úradu Ivonu Dobišovú jej predseda Marián Tkáč.

Matica slovenská je významná ustanovizeň slovenského národa v oblasti kultúrnej, spoločenskej a vedeckej činnosti. Okrem množstva úloh v oblasti prehlbovania vlastenectva spolupracuje tiež s obca-

mi a mestami ako orgánmi územnej samosprávy pri rozvoji kultúry a spoločenského života. Vydáva pôvodnú slovenskú umeleckú tvorbu, vedecké diela a publicistiku. Zároveň spolupracuje pri tvorbe učebníc pre základné a stredné školy na základe poverenia Ministerstva školstva Slovenskej republiky. Predseda Matice slovenskej daroval Miroslavovi Macákovi svoju knihu s názvom Bernolák v venovaním k jeho nedávny šesťdesiatinám.

Zaujímavosťou knihy je jej románové spracovanie. Starosta Slovenskej Lupče mu na oplátku venoval monografiu našej obce. Zástupca matiariarov oboch hostí pozval 2. - 4. augusta na oslavu 150. výročia vzniku Matice slovenskej do Martina, ktoré budú spojené s odhalením búst slovenských národovcov, súsošia sv. Cyrila a Metoda a s premenovaním priestoru pred budovou Matice slovenskej.

(id)

Foto archív OÚ

Krátko zo zastupiteľstva

Vyradia UNC?

Poslanci na marcovom zastupiteľstve sa okrem iného venovali aj inventarizácii obecného majetku a zaoberali sa aj návrhom na vyradenie obecného UNC-čka. Dôvodom je vysoká amortizácia a výška možných nákladov na jeho opravu. Stroj totiž nefunguje a najmenej tri roky sa už ani nepohol. Poslanci sa po iniciatíve Ľuboša Baklajara, ktorý sa ponúkol osloviť odborníkov, rozhodli počkať na obhliadku funkčnosti. Odborníci posúdia jeho možnú opravu alebo výmenu za iný stroj s doplatkom. Stroj podobných vlastností sa v obci totiž vždy zide.

organizácie. V budove však ležia nedoriešené stroje a zariadenie, ktoré akoby nemali majiteľa, nakoľko ich finančná nespôsobilosť voči veriteľom zablokovala akékoľvek nakladanie s obecnou budovou. Problém sa však bude musieť riešiť. Poslanci si dali vypracovať technickú správu o stave obecných budov.

Steny opravia

Úprave rozpočtu sa členovia obecného zastupiteľstva rozhodli venovať zvýšenú pozornosť. Prvým dôvodom je potreba popri kanalizácii na niektorých miestach v obci vkladať aj vodovodné potrubie, a to v časti Podkonická cesta a Záhradná ulica, z ktorej by sa vodovodné potrubie malo potiahnuť aj na budúce sídlisko pod hradom. Druhým dôvodom je havarijný stav Materskej škôlky. Naším najmenším totiž plesnejú steny. Zaplesnenie spôsobilo zrejme zakrytie „prevetrávacích“ otvorov novou strechou, ktorá sa v pred rokmi na budove realizovala. Investícia je nutná a obecný rozpočet bude štát od 3 do 5 tisíc eur. Pri pomocných prácach pomôžu aj aktívni pracovníci. (ela)

Zastaví sa chátranie?

Poslancov však v súvislosti s majetkom obce trápi aj havarijný stav niektorých obecných budov. Do budúcnosti preto Jozef Polievka navrhol porozmýšľať o možnom predaji niektorých z nich a zo získaných prostriedkov zveľadiť tie budovy, ktoré sa aktívne využívajú. Príkladom je budova niekdajšej pekárne vedľa hostinca Stela, ktorá zo dňa na deň viac a viac chátra, hoci o ňu prejavili záujem niektoré

Napísali ste nám

„Je normálne, že keď sa v Lupči robí kanalizácia, rozkopávajú sa cesty. Ale je normálne aj to, že keď cestu, ktorou obyvatelia desiatky rokov chodia do práce, takto nečakane označia cestári a policajti miesto upozornenia vodičov, nech sa včas otočia, rozdáajú pokuty? Včera bol pri základnej škole bager... a policajti dali na kraj značku „zákaz“ tak, že človek zvyknutý tade chodiť automaticky, ju nezbadal. Dajú ju tam na pol dňa a pokutujú. Bol som jeden medzi pokutovanými a ich argument? „Mali ste si všimnúť značku, je to 150 eur, koľko ste ochotný zaplatiť...?“ Až ma triaslo od zlosti - zaplatil som nakoniec 20 eur s tvrdením policajta, že nadriadený sa pozerá z okna.“

Odpovedá mjr. Mgr. Peter Mažary, riaditeľ OO PZ Slovenská Lupča:

Predmetnú prenosnú dopravnú značku „Zákaz vjazdu všetkých vozidiel“ neumiestnila na vjazd do

spomínanej ulice polícia, ale obec v spolupráci s firmou, ktorá kanalizáciu v obci realizuje. Umisťujú ju tam už v ranných hodinách z dôvodu výkopových prác a bezpečnosti. Značka je umiest-

nená na začiatku ulice, na dobre viditeľnom mieste, a vodiči motorových vozidiel sú povinní ju rešpektovať, a to bez ohľadu na svoje zvyklosti. Príslušníci OO PZ pri ukladaní sankcií za priestupky proti bezpečnosti a plynulosti v cestnej premávke v opísanom prípade porušenie § 3 ods. 2 písm. b) zákona) postupovali v zmysle zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zмене a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V prípade porušenia zákona o cestnej premávke je možné uložiť blokovú pokutu do 60 eur. Za závažné dopravné priestupky však

hrozi bloková pokuta až do výšky 150 eur. Je to v súlade so Sadzovníkom pokút, ukladaných v blokovom konaní za priestupky proti bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky. Zaujala ma ešte jedna poznámka čitateľa. V príspevku uvádza: „...a policajti dali na kraj značku „zákaz“ tak, že človek zvyknutý tade chodiť automaticky, ju nezbadal.“ Čitateľa by som chcel upozorniť, že jazdiť motorovým vozidlom automaticky podľa zvyklosti sa nevypláca, lebo nikdy nevie, kedy sa môže náhle zmeniť dopravná situácia na ceste. A keďže si nevyšimol zreteľne umiestnenú dopravnú znač-

ku na ceste, zrejme nevenoval dostatočnú pozornosť vedeniu svojho motorového vozidla, čo je tiež priestupok proti bezpečnosti a plynulosti v cestnej premávke. Takže jeho argument v tomto prípade neobstojí. Mrzí ma, že niektorí vodiči, ktorí boli pokutovaní príslušníkmi tunajšieho OO PZ, ako je uvedené v príspevku čitateľa, majú pocit krivdy alebo akéhosi šikanovania zo strany polície. Môžem vás ubezpečiť, že sa snažíme občanom vyjsť v ústrety a pomáhať im s ich problémami, ale zároveň budeme nekompromisne postihovať každé dokázané porušenie zákonov SR.

Z vašich listov

Otázky pre starostu

Tak ako sme avizovali v minulom čísle, pokračujeme v sérii rozhovorov. O nazretie do súkromia požiadala starostu obce Miroslava Macáka Ivona Dobišová.

Svoju kariéru na tomto poste ste začali ako predseda MNV a neskôr po transformácii miest a obcí na miestne samosprávy ste pokračovali niekoľko volebných období už ako starosta obce. Eufóriu po revolúcii a všetky zmeny s tým spojené máte teda zažité. Skúsíte priblížiť toto obdobie zásadných zmien, ako aj začiatky vo funkcii, ovplyvnej vtedajšou situáciou v spoločnosti?

Rok 1989 – november sa niesol v znamení významných spoločenských zmien aj v našej obci. Boli doplňovacie voľby do poslaneckého zboru a voľba predsedu MNV. Volili ho poslanci, nie občania. Bolo to v MKS za účasti občanov tajnou voľbou. Bol som zvolený za predsedu MNV (VPN – pozn. red. – skr. Verejnosť proti násiliu) a Bero Hlaváč za zástupcu (VPN). Keď som oznámil zamestnávateľovi, že idem robiť predsedu MNV, nasledovali nelichotivé poznámky, pretože v mojich papieroch bolo uvedené: „Pochádza z kulačkej (gazdovskej) rodiny, neodporúčame strednú školu, vysokú školu a žiadnu funkciu na pracovisku.“ Tí, čo to napísali, sa po revolúcii stali kresťanmi, podnikateľmi a dnes si už na to nepamätajú. Ako mi povedal lupčiansky pán dekan, tre-

ba odpúšťať aj navrátilcom do košara. Predchádzajúci predseda MNV mi odovzdal kľúče od kancelárie, našiel som prázdne skrine a dlh 600 000,- Sk. Nemal som ani ceruzku. Na úrade pracovalo 5 ľudí. Do večera som študoval nové zákony, ale tie sa aj tak menili skoro denne. Demokracia zasiahla každého inak. Poslancami boli aj členovia KSČ a asi sedem poslancov bolo za VPN. Rozpočet obce bol vtedy asi 1 200 000 Sk a dlžoby cca 600 000 Sk. Vydali sme monografiu obce a začali sme s plynifikáciou. Ľudia s elánom kopali a pomáhali, aby sme sa zmesťli do rozpočtu. Keď som potreboval nárazovú brigádu, tak to kňazi v kostoloch oznámili, žienky niečo upiekli a pán Sandáni doniesol svätenú slivovicu. Ale to už je ďaleká minulosť, no aj množstvo príhod. Raz sme potrebovali súčastku do regulačnej stanice. Prišiel som s Pištom Belikom do Rimavskej Soboty priamo do výroby na pohrebnom aute. Len čo padlo meno majstra, za ktorým sme prišli, všetci sa dali do plaču, že aký to bol dobrý človek. Keď sa majster objavil pri aute, vybuchol smiech a radosť, že žije. Odvtedy sme mali dvere otvorené a majster dodnes žije!

Každý starosta vstupuje do funkcie s určitými predstavami a možno aj snami. Aký je ten váš sen, ktorý by ste chceli realizovať v prípade, že by to bolo po každej stránke možné?

Po funkcii predsedu MNV som bol zvolený na dve volebné obdobia za starostu

obce. Vtedy sme uzavreli družbu s rakúskym mesto Neuhofer an der Ybbs. A videli sme tam upravené chodníky, muškáty na oknách a pod. U nás ma ale čakalo rozkopanie obce, a to plynifikácia, vracanie majetku občanom, čo zhabal bývalý režim a pod. Všetko bolo v dezolátnom stave. Kultúrny dom, zdravotné stredisko, obecný úrad, obecné lesy, obecná prevádzkareň. Denno-denne som rokoval s riaditeľmi podnikov, aby neprepúšťali ľudí. Vtedy sme mali nulovú nezamestnanosť. Chcel som, aby sme mali pekné parky a okná s muškátmi, ale, bohužiaľ, stále som musel iba kopat. Nevieť, či je to už môj osud, ale aj teraz – znovu po zvolení – zase iba kopem, tento raz kanalizáciu. Nechcem ostať v obecných kronikách ako ten, čo stále rozkopával obec. Rád by som po ukončení kanalizácie pokračoval konečne už len v skrášľovaní našej obce.

Na post starostu ste sa v tomto volebnom období vrátili po dvanástich rokoch. Medzitým prešla obec legislatívnymi i kompetenčnými zmenami a zmenami ste určite prešli aj vy ako človek. S čím ste sa museli popasovať?

Po skončení volebného obdobia som konečne poopravoval, čo mi mama pripomínala už minimálne päť rokov. Začal som pracovať v poisťovni Allianz, kde som zotrval šesť rokov. Neskoršie po úspechu v konkurze som nastúpil do kancelárie predsedu VÚC. Bola to zaujímavá práca. Znova

som sa vrátil do samosprávy a sledoval zmeny, ktoré nastali. Spolupracoval som aj so starostami, ktorí potrebovali pomoc pri vybavovaní rôznych záležitostí pre svoje obce. So zmenami som nemal problémy.

Post starostu je náročný aj na psychiku človeka. Každého sa dotknú zlé medziľudské vzťahy, ťažkosti, s ktorými občania denne prichádzajú, a v neposlednom rade aj klebety. Ako sa dokážete s týmto vyrovnávať a čo je pre vás relaxom a koníčkom?

Keď človek vystúpi z radu a kandiduje na starostu i poslanca, pocíti správanie sa spoluobčanov. Ale bez toho to nejde. Našťastie mám tú schopnosť a skúsenosť, keď niekto za mnou príde, vopred tuším – hlavne podľa správania – čo asi potrebuje a ako bude reagovať. A viem posúdiť, či klame, zavádza, alebo ma len skúša. Čím ďalej viac platí – za mojimi dverami a plotom ma nič nezaují-

ma, teda v tom zmysle, že musím dokázať vypnúť. Klebety ma nezaujímajú, ale – ako sa vraví – o kom sa neklebetí, ten nežije. Nezavriete všetkým ústa. Snažím sa tak pracovať, aby som mohol ísť pokojne na futbal či na pivo. Je pravda, že niektoré obvinenia dusím v sebe a navonok sa nerozčúlim, ale to si často odnesie rodina. Odreagujem sa na futbalovom zápase aj tým, že si pekne zakričím na rozhodcu. Chlapi vravia, že rozhodca odpískal správne, že nepoznám predpisy. Ja im stále tvrdím, že ak odpískal proti nám, tak písal zle, lebo je v našej obci. Pekne sa vykričím, možno ventilujem aj pracovné problémy a som pripravený na ďalší týždeň. Koníčkom mi je motorka, chalupa, šport a moji vnuci. S Markom vedieme „ťažké“ debaty a s Marcusom zase chodíme na detské ihrisko, ktoré je v dezolátnom stave – nezabudol som, čo som sľúbil pri voľbách.

foto archív Oú

Súťažila aj naša monografia

Keď som sa v októbri 2012 rozhodla poslať do súťaže našu monografiu obce Slovenská Lupča, v kútku duše som bola presvedčená, že by mohla uspieť. Prešlo odvtedy šesť mesiacov a ja som na súťaž v návale práce aj zabudla, keď v marci tohto roku prišlo pozvanie na vyhodnotenie.

Za autorský tím, ktorý monografiu tvoril, čestné uznanie prevzala Elena Debnárová.

Celoštátna súťaž Slovenská kronika, ktorá si za 15 rokov existencie získala priazeň stoviek kronikárov, autorov monografií, publikácií o kultúrnom dedičstve a ľudovej slovesnosti, vstúpila do svojho 7. ročníka. Jej hlavným usporiadateľom a odborným garantom je Národné osvetové centrum, príspevková organizácia Ministerstva kultúry SR, Muzeálna slovenská spoločnosť, Slovenský národný archív a Slovenské národné múzeum v Martine. Ďalšími odbornými garantmi sú Slovenský syndikát novinárov, Archív literatúry a umenia Slovenskej národnej knižnice v Martine, Slovenská genealogicko-heraldická spoločnosť, Nezisková organizácia rozvoja vidieckej turistiky v Modre a redakcia Národnej osvetu.

Odborníci v porote

Súťaž vyhodnotila odborná porota, zložená zo zástupcov odborných garantom a mediálnych partnerov. Súťažilo sa v štyroch kategóriách, a to Kronika, Monografia obce, mesta a publikácia o kultúrnom dedičstve, Kultúrno-informačný a kul-

túrno-turistický materiál, Zbierka ľudovej slovesnosti, povestí a ľudových rozprávok, textov ľudových piesní a slovník nárečia. Na vyhlásení výsledkov súťaže, ktorá sa konala v priestoroch Slovenského národného múzea v Martine, sa zúčastnila jedna zo spoluautorov tejto publikácie Elena Debnárová a ako zástupcovia obce starosta Miroslav Macák a Ivona Dobišová.

Čestné uznanie

V historických priestoroch Slovenského národného múzea získalo dielo zostavovateľov Juraja Dávida, Eleny Debnárovej a Marty Dvoranovej čestné uznanie. Nie je to síce ani jedno z prvých troch umiestnení, napriek tomu čestné uznanie z celkového prihláseného množstva monografií, ktorých bolo vyše 50, je čestné uznanie od garantom a odborníkov, uvedených

v úvode, nesmierne vzácné a určite je pre všetkých, ktorí sa na zostavení podieľali, autorov textov a fotografií, ako aj grafiky a tlačé, veľkým zadostučiniením a ocenením. Len oni vedia, koľko svojho času museli obetovať vydaniu tejto knihy, koľko mravenčej práce museli odvieť. A určite ich poteší, že kniha bola aj počas posledných Vianoc darčekom v mnohých rodinách.

Dostupnosť pre všetkých

Mnohí záujemcovia sa určite potešili aj vianočnej cene s 50% zľavou. Poučenie aj z tejto vianočnej akcie stojí za uváženie prehodnotenie ceny aj do budúcnosti. Nemyslím si, že znížením ceny sa znižuje alebo degraduje hodnota tohto diela. Stane sa tak len oveľa prístupnejším aj tým, ktorí musia – ako sa hovorí – „prevrátiť“ každé svoje zarobené euro. K tomuto poznatku som dospela po poslednej skúsenosti pri predaji so zľavou, keď si dovolili aj ľudia s nízkym príjmom alebo len dôchodkom kúpiť knihu nielen pre seba, ale aj ako darček svojim blízkym.

Podakovanie

Napriek tomu, že kniha bola vydaná už v roku 2010, dovoľte mi v mene starostu obce, poslancov a nás obyvateľov poďakovať všetkým, ktorí prispeli akýmkoľvek spôsobom k tomu, že uzrela svetlo sveta a prezentuje úspešne Slovenskú Lupču. (id)

Foto autor

Policajné okienko

Zúfalí susedia

Príslušníci OO PZ v Slovenskej Lupči v mesiaci marec evidujú v územnom obvode obce dva priestupky proti majetku a štyri priestupky proti občianskemu spolunažívaniu v rámci susedských vzťahov. (Pozn. red. Nakoľko sa tento druh priestupkov opakuje každý mesiac, pre zaujímavosť sme zistovali, či ide o tých istých občanov. Žiaľ, naozaj ide. Trápenie zúfalých susedov sa snáď raz predsa len skončí.) Všetky priestupky sú v súčasnej dobe v štádiu objasňovania.

Chýbalo im náradie?

V tom istom období prišli tunajší príslušníci OO PZ tri trestné oznámenia o spáchaní trestného činu krádeže vlámaním v územnom obvode obce Slovenská Lupča. Ide o vlámania do pivnice na Ulici 1. mája, do rekreačnej chaty v Driekyni a do objektu obchodnej spoločnosti v areáli za Hronom. Z objektov boli odcudzené rôzne veci a pracovné náradie. Opätovne žiadame obyvateľov obce o pomoc pri zistení páchatelov týchto trestných činov, ako aj o oznamovanie pohybu cudzích osôb alebo motorových vozidiel, aby sme v budúcnosti mohli účinnejšie a efektívnejšie predchádzať páchaniu trestnej činnosti. Za pochopenie a prípadnú pomoc vopred ďakujeme.

Najviac nehôd v stredu

V územnom obvode Obvodného oddelenia Slovenská Lupča bolo za uplynulé obdobie zaznamenaných 5 dopravných nehôd s 1 ľahkým zranením, s pozitívnym alkoholom u vodiča v 1 prípade. K dopravným nehodám došlo okrem hlavnej cesty, aj na miestnej komunikácii Čachovo v obci Selce a na parkovisku Čachovo – Selce. K najväčšiemu počtu dopravných nehôd došlo v stredu, najväčší výskyt dopravných nehôd bol zaznamenaný v čase od 4,00 hod. do 8,00 hodiny. Požitie alkoholických nápojov pri DN vodičom vozidla pred alebo počas jazdy bolo zistené v sobotu v čase o 1,00 hod. na ceste č. III/066 42 za križovatkou s cestou č. I/66.

(pm), foto int.

Nádoby na odpad

Obecný úrad ponúka na predaj 120-litrové plastové nádoby na koľieskach v cene 25€. Nádoby si môžete zakúpiť u Evy Gránerovej, správa majetku obce v budove úradu.

(eg)

Znížia rýchlosť a doplnia značenie

V mesiaci február sme podali Okresnému riaditeľstvu policajného zboru podnet na riešenie dopravno-bezpečnostnej situácie na ceste č. 1/66 v k. ú. Slovenskej Lupče. Išlo o zníženie rýchlosti na ceste 1/66. Na základe uvedených skutočností nám

dopravný inšpektorát z dôvodu zvýšenia bezpečnosti cestnej premávky vyhovel.

Navrhuje na cestu č. 1/66 v smere z Banskej Bystrice do Brezna vo vzdialenosti 150 m a následne z Brezna do Banskej Bystrice vo vzdialenosti 300 m pred hlavnou

križovatkou s Hronskou doplniť dopravné značenia, znížiť rýchlosť na 70 km/h a zakázať predchádzaniu vozidiel. Dopravný inšpektorát má vedomosť o uvažovaní vybudovania samostatného ľavého odbočovacieho jazdného pruhu na ceste č. 1/66 z Banskej

Bystrice do Slovenskej Lupče, ktoré má zrealizovať správa ciest. Obmedzenia na ceste č. 1/66, navrhované dopravným inšpektorátom, budú v prípade dobudovania samostatného ľavého odbočovacieho jazdného pruhu následne zrušené. (eg)

ilustr. foto int.

Médiá hovoria o slovenskom unikáte

Hoci oficiálny krst multimediálneho panelu zrejme ešte len príde, od polovice marca sa už môžu obyvatelia aj návštevníci obce oboznamovať s históriou, súčasnosťou, prírodou či tajomstvami pomocou zvukového sprievodcu – multimediálneho panela v dvojязыčnom prevedení. Slovenskou Lupčou a jej okolím vás tak prevedú profesionálne spracované audiospoty plné informácií, zaujímavostí a kvalitného interaktívneho zvukového spracovania.

Inštalácia zariadenia, grafické spracovanie, zvukové spracovanie a preklady do anglického jazyka boli financované z minuloročných a čiastočných tohtoročných zdrojov Komisie podnikania a cestovného ruchu, ktorá sa rozhodla použiť jej rozpočtové financie inovatívnejším spôsobom, ako bolo dosiaľ zvykom a tento raz neinvestovať do printových produktov, ako sú napr. kalendáre, turistické letáky a pod. Vďaka pochopeniu poslancov obecného zastupiteľstva a promptnému prístupu obyvateľov dobrovoľníkov – nadšencov tejto myšlienky tak Lupča prináša informačno-vzdelávacia

produkt, ktorého využitie môže priniesť nielen zvýšený záujem turistov o obec, ale aj skvalitnenie služieb a možností, ktoré cestovný ruch ruka v ruke prináša.

Dedičstvo si zachováme...

Televízny spot s názvom **Slovenská Lupča prístupuje so zvukovým sprievodcom k pamiatkam a histórii**, z jej inštalácie počas víkendu niekoľkokrát vysielala TA3, ktorá považuje tento krok v našej obci za veľmi prelomový smerom k zachovaniu informačného dedičstva, ktoré Slovenská Lupča má: „Najväčšia obec v Banskobystrickom okrese sa originálnym spôsobom rozhodla zaoberať o turistov. Aby sa v Slovenskej Lupči ľahšie zorientovali, zriadili pre nich zvukového sprievodcu. Stačí na ňom stlačiť príslušné číslo a hneď sa dozvieme, kde sa nachádzajú historické pamiatky a ako sa k nim dostanete. Kataster Slovenskej Lupče je doslova preplnený historickými pamiatkami a prírodnými výtvormi. Okrem známeho hradu však turisti toho o obci veľa nevedia. Aj preto sa to domáci rozhodli zmeniť a chcú návštevníkom ukázať viac. Cez jedinečné pamiatky chce obec prilákať turistov, a tým pomôcť aj do-

máciim podnikateľom. Obsah zvukového sprievodcu je mimoriadne bohatý, čo ocenia aj tí náročnejší užívatelia. Kým v Česku je takýchto sprievodcov niekoľko, na Slovensku ide o prvú lastovičku. Panel obsahuje aj zariadenie, ktoré počíta turistov...“

Celý videospot si môžete prezrieť na webovej stránke: <http://www.ta3.com/clanok/1016779/slovenska-lupca-pristupuje-so-zvukovym-spievodcom-k-pamiatkam-a-historii.html>

Potenciál Lupče treba ukázať

Zvukový sprievodca je obsahovo rozčlenený do celkov, ktoré sa venujú prírode, rastlinstvu, živočíšstvu, prírodným raritám, ale aj obyvateľstvu, histórii, remeslám a veľmi jemne jeho obsah prechádza do súčasnosti, kde si turista nájde možné vychádzkové či cyklistické trasy. „Jeho vznik podmienil turistický, no najmä historický potenciál, o ktorého existencii vedelo iba pár domácich nadšencov, autorov rôznych publikácií či obyvateľov – historikov a zberateľov. V Slovenskej Lupči potenciál je, vždy bol a neustále sa tvorí v podobe nových ľudí, čo podliehajú akémusi čaru, ktoré v sebe nesie toto

miesto. Je tu množstvo ľudí, ktorí kreatívne tvoria, venujú sa umeleckej, publikačnej či vedeckej činnosti, ale aj remeslu. Prinášajú so sebou to, čo našu obec robí vždy odlišnou a pre citlivého človeka neuveriteľne pútavou. Práve toto sme chceli interaktívnou formou sprostredkovať nielen turistom, ale najmä tým, ktorí to raz budú šíriť ďalej – zástupcom mladšej generácie,“ hovorí Erika Lamperová, autorka projektu a členka Komisie podnikania a cestovného ruchu.

Financie boli síce obmedzené, no slovo dalo slovo a prístup plzenskej firmy, ktorá v cene malého panelu dodala veľký, dnes už existujúci formát, bol naozaj ústretový.

Všetci robili zadarmo

Na rad prišla tvorba bodov obsahu. „Spočiatku sme spolu na zasadnutiach komisie navrhovali jednotlivé body, o ktorých by sa dalo čo-to napísať, a ktoré by návštevník obce nemal

a rozumnej investícii

obíšť. Rozmýšľali sme o zaujímavých témach a snažili sme sa spomínať na povery a povesti, ktoré sa k nim viažu. Bolo to veľmi pútavé a pohltilo to všetkých členov komisie natoľko, že sme sa museli miestami navzájom krotiť,“ usmieva sa predseda komisie Milan Bruchánik a dodáva, že najviac dobrovoľníckej práce padlo práve na samotnú autorku: „Tvoriť Lupčianske zvesti a má bohatú novinársku a publikačnú prax. Spolahli sme sa teda na ňu.“ Informácie na profesionálne spracovanie bolo treba hľadať, a tak sa v mene komisie obrátila aj na obyvateľov, o ktorých vedela, že venovali svoj voľný a mnohí aj profesionálny čas Slovenskej Lupči a okoliu. Témam chránené územia, rezervácie, raritám v prírode, ale aj rastlinstvu a živočíšstvu, ktoré sú v blokoch na zvukovom sprievodcovi, sa venoval Daniel Baláž, ktorý pracuje na Životnom prostredí a rovnako neodmietol pomoc ani pri dodaní foto materiálov zo svojich archívov. Niektoré fotografie dodal ďalší člen komisie Peter Veverka a iní. Výber z nich však robila česká strana. Ďalšie podklady sa čerpali z dostupných publikácií, ale aj pozbieraných výskumných mate-

riálov Barbary Tomkovej a Vladimír Jánoš sa venoval architektúre Slovenskej Lupče. Spracované textové materiály nakoniec odkontrolovali poslanci obecného zastupiteľstva. „Aby sme čosi neopomenuli, oslovila som sa aj niektorých obyvateľov „starolupčanov“, aby si to ešte prezreli a čo-to k tomu povedali. Tak sme sa nakoniec dopracovali napríklad aj k tureckému cintorínu na Farbišti alebo aj k povestiam. Všetkých nás to teší, lebo ľudia majú príbehy radi, a ak chceme pútať rozprávať – tak, aby si informácie zapamätali aj naši najmenší a trebárs volali svojich rodičov dané miesto navštíviť, je to potrebné,“ upresňuje E. Lamperová.

Snažili sa čo najviac ušetriť

Kým sa v Čechách tvorila grafika a tamojší odborníci na turistické návnady rozmýšľali, ktoré lákadlá v grafickom prevedení použijú, texty prekladali americkí a anglickí prekladatelia, pôsobiaci v Banskej Bystrici. Zároveň sa slovenská verzia začala nahrávať našimi hercami Radkou Pavlovčinovou a Jozefom Hruškocim, ktorí pôsobia v českých divadlách.

Anglickú verziu nahovoril Jeremy King. Zároveň sa pripravoval k nahrávkam aj zvukový podklad, ktorý podfarbuje atmosféru jednotlivých tém. A tak, keď si dnes stlačíte príslušnú číselnú kombináciu na klávesnici umiestnenej vpravo, počujete napríklad pri textoch o jaskyniach, akoby hlas vchádzal hlbšie a hlbšie do podzemia, až okolo neho kvapká voda z kvapľov. Pri iných zas znie dobová muzika, zvonia spiežovce, či búcha kladivo a dláto pri remeslách. „Snažili sme sa čo najviac ušetriť a dodať čo najviac materiálov, a tak som napríklad používala dostupné programy a mapové systémy z internetu, aby nemuseli českí kartografi k nám vycestovať a zbytočne svojím pobytom navyšovať náklady. Vcelku zaujímavé bolo napríklad určiť im potom body, kde sa čo v Lupči a okolí vlastne nachádza. S GPS súradnicami som sa poriadne natrápila,“ priznáva E. Lamperová a dodáva: „Nakoniec to profesionálnejšie dokreslil ďalší z členov našej komisie Emil Krížo, ktorý naň na ostatok doplnil aj cyklotrasy.“

•••

Pre tých, ktorí by mohli o ďalšom osude tabule pochybovať, iba ozrejníme, že o technickú výrobu panela sa veľmi ústretovo postarala už spomínaná česká firma, ktorá má tieto produkty inštalované po celej Európe, a k otázke odolnosti voči vandalizmu pristupuje veľmi efektívne. A rovnako bola tabuľa zabezpečená aj zo strany Obecného úradu. Tabuľa má denný a nočný hlasový režim a večerné osvetlenie riadi špeciálny senzor. Stačí už len stlačiť príslušnú číselnú kombináciu a nechať sa hrdlo unášať tým, k čomu nás všetkých viažu silné korene – Slovenskou Lupčou.

(redakcia)

Foto Eva Gránerová
Reprefoto Nový čas

Prianie od technických spracovateľov

Napísali nám

PLZEŇ – Ke dni 20. 03. 2013 jsme oficiálně ukončili realizační fáze projektu zvukový průvodce DVG ORBIS pro obec Slovenská Lupča. Je nám velkou ctí, že můžeme touto cestou poděkovat všem partnerům, zvláště pak paní Ericce Lamperové a Danielu Balážovi, kteří se aktivně zapojili do jeho realizace, za velmi inspirující a podnětnou spolupráci.

Při tvorbě celého grafického a zvukového obsahu panelu bylo již od našeho prvního setkání zřejmé, že snahou místních lidí angažovaných v tvůrčí činnosti je zprostředkování hodnot a historického a kulturního bohatství obce nejen návštěvníkům Slovenské Lupče, ale také lidem místním.

Právě z tohoto důvodu jsme při úvahách nad koncepcí obsahu zvukového panelu uplatnili přístup, snažící se co nejvíce posilovat vazbu mezi obcí Slovenská Lupča, její dávnou i nedávnou historií, místními obyvateli i tradičními řemeslníky a širokou veřejností. Tento princip podle našich více než 20-ti letých zkušeností nejlépe umožňuje zpřístupnění kulturního a umělecko-historického dědictví, které je mimo jiné nástrojem lidské sounáležitosti a pramenem civilizace, neboť zachovává povědomí každé jednotlivé generace o její vlastní minulosti.

Nejen středověký klášter, kulturní a duchovní centrum široké oblasti, ležící na důležité cestě Via Magna a Hrad Lupča, ale hlavně pohnuté osudy lidí, žijících za jejich zdmi – to jsou skutečně silná a vzrušující témata. V této souvislosti jsme nemohli pominout ani určité indicie, byť ne vždy historicky doložené zprávy, o zdejším pobytu templářů v 12. a 13. století. Magistr Donč, zvolenský župan nebo František Wesselényi, uherský palatín a bojovník proti Turkům, či jeho krásná manželka Mária Széchy, to jsou jen tři z mnoha skutečných postav, které vtiskly obci a přilehlému kraji svoji pečeť.

Nebyla to však jen všudypřítomná historie, která nám byla vodítkem při naší práci. I překrásná příroda, unikátní přírodní úkaz Lupčianský skalný hrb, přírodní rezervace Mackov bok a Příboj a také Šupín, z jehož vrcholu se otevírá nádherný výhled do údolí Hronu, se staly hlavními tématy zvukového panelu. A mnoho dalšího, vždyť zvukový panel obsahuje jen ve slovenské verzi více než 60 minut zvukových spotů.

Při realizaci tohoto projektu jsme načerpali nové poznatky a inspiraci k případné další spolupráci s obcemi a městy vašeho regionu. Věříme, že naše setkání byla příjemná i přínosná a že získané kontakty budou využity i v budoucnu.

Přejeme si, aby výsledek spolupráce vaší obce s plzeňskou firmou DARUMA, spol. s r. o. přinášela čím dál více užitku také vám, obyvatelům obce Slovenská Lupča, proto se budeme i nadále snažit rozvíjet možnosti propagace a vytvářet marketing tohoto na Slovensku dosud výjimečného projektu.

Za společnost DARUMA, spol. s r. o., Miroslav Mašek, jednatel společnosti

Super panel

Práve sme boli pozrieť ten váš perfektný projekt – panel – a dovoľujem si vám k tomuto dielu zablahoželať. S niečím takým, ale naozaj len málo technicky podobným, som sa stretla ešte počas štúdia v Nemecku v Meeresmuseum, ale to bolo čisto zamerané na podmorské živočích. Škála údajov o Lupči je naozaj super. A mám námet pre činnosť v ŠKD – venovať sa s deťmi regionálnej výchove práve návštevu panelu. Verím, že to vitajú aj ostatní kolegovia, možno už niektorí tak urobili. Za našu rodinu, za pani Pivarčiovú a jednu cudziu paniu, ktorej sme predviedli fungovanie, myslela si totiž, že ide o inzerciu predajov niečoho, ďakujeme. Tiež naša žiačka, deviatačka Dominika Machalová, prechádzala okolo a jej vyjadrenie bolo: „Je to super, my sme s Terezkou (myslela Sustekovú) boli tu už ráno.“ (vf)

Vzácná návšteva v našej Ľupči

Mať šťastie osobne stretnúť pátra Eliasa Vellu sa nenaskytne každý deň a nie každému. Ľupčania však budú mať túto príležitosť na dosah ruky. Za jeho účasti sa uskutoční 27. apríla 2013 o 16,30 hodine svätá omša v rímsko-katolíckom kostole.

Páter Elias Vella do Slovenskej Ľupče pricestuje na súkromnú návštevu rodiny nášho starostu Miroslava Macáka vďaka pracovným vzťahom jeho manželky. Tá totiž pôsobí ako opatrovatelka v Rakúsku spolu s asistentkou pátra.

Prednáša po celom svete

Rímskokatolícky kňaz, minorita, exorcista a exercitátor. Páter Elias Vella, OFM Conv. sa narodil na Malte v St. Paul's Bay. Je členom rehole konventuálnych fran-tiškánov – minoritov. Ukončil štúdium teológie na Lateránskej univerzite v Ríme. Je autorom viacerých známych publikácií z oblasti duchovného života a pastorácie, slúžil v reholi ako provinciálny minister pre bratov na Malte. Bol tiež farárom v St. Paul's Bay. Páter Vella vedie v súčasnosti mnoho seminárov o duchovnom živote po celom svete. Dnes patrí medzi najznámejších

kazateľov katolíckej cirkvi. Mnoho ľudí vyhľadáva jeho pomoc z dôvodu bohatých skúseností, ktoré nadobudol v službe hlavného exorcistu na Malte.

Z jeho spomienok:

„Spomínam si, že počas prvých rokov, v ktorých som nadviazal kontakt s charizmatickou obnovou, pozvali sme na Maltu otca Róberta Faricyho, jezuitského kňaza. Spomedzi mnohých vecí, ktoré povedal, ma oslovilo najmä jeho tvrdenie, že obrátenie je najťažšie pre kňazov a, ako dodal, najmä pre jezuitov. S odstupom rokov som dospel k presvedčeniu, že mal pravdu. Z mojej vlastnej

skúsenosti môžem dosvedčiť, že my kňazi dôjdeme v živote k istému bodu, keď si myslíme, že sme dosiahli vrchol poznania, a teda aj cieľ našej cesty. V roku 1978 som k tomuto presvedčeniu dospel aj ja, ale Pán sa nado mnou zľutoval a uviedol ma do reality. Pamätám si, ako mi írsky kňaz, čo viedol našu skupinku, bez zaváhania povedal:

„Otče, klakni si! Potrebuješ, aby sme sa za teba pomodlili!“ To ma zmiatlo. Bol som taký ohromený, že som sa nezmožil na žiadnu odpoveď. Klakol som si, tí kňazi ma obkolesili a začali sa modliť za moje obrátenie. Neviem, čo sa stalo, ale spomínam si, že som sa rozplakal a pocítil som, ako v mojom srdci niečo povolilo. Neskôr som sa vrátil k mojim priateľom, ktorých zadelili medzi laikov. Len čo ma uvideli, všimli si, že niečo ma rozrušilo, a zisťovali, čo sa mi prihodilo. Spočiatku som sa vykrúcal a presviedčal ich, že nič zvláštne sa nestalo, ale po chvíli, keďže sa nedali odradiť, som sa s rozpakmi priznal. Keď si ma so záujmom vypočuli, prezradili mi, že už nejaký čas sa modlili za moje obrátenie. Odvtedy sa môj život naozaj zmenil. Robil som to isté, čo predtým, ale ináč. Teraz tu bol Duch Svätý, ktorý viedol môj život a všetkému dával nový rozmer.“

spracovala (id), foto int

Altánok

Ako už bolo spomínané v predchádzajúcom čísle, altánok bol v havarijnom stave. Celý drevený materiál bol nahnitý, strecha zhrdzavená a betónová podlaha bola značne popukaná. Dokonca konštrukcia altánku bola čím ďalej viac nahnutá a hrozilo jeho spadnutie.

Stav altánku bol naozaj kritický, pretože ohrozoval bezpečnosť a zdravie okoloidúcich návštevníkov. Následne obec pristúpila k jeho sanácii. Preto

by som sa chcel touto cestou poďakovať starostovi a pracovníkom obecného úradu, ktorí na vzniknutú situáciu promptne zareagovali. Všetkých by som chcel ubezpečiť o tom, že miesto po altánku nezostane prázdne. Z pohľadu správcu hradu a z vývoja návštevnosti chápem potrebu vybudovania zámečia pred hradom, ktoré by slúžilo návštevníkom. Mojim cieľom je vybudovanie oddychovej zóny pre všetkých. Verím, že sa pripravovaný projekt za-

čne realizovať čo najskôr. O jeho výslednej podobe vás budem informovať, keď to bude aktuálne. Posledné slová sú určené tým, ktorí spôsobili to, že altánok bol zdevastovaný. Do budúcnosti zabezpečíme, aby skupiny ľudí, ktoré by ho svojím vandalizmom poškodzovali, boli odhalené. Priestor bude monitorovaný a každé poškodenie majetku bude nahlásené príslušným orgánom.

Vladimír Homola
foto archív (vh)

Skúšajú ochrániť trhovisko

Naša obec sa aj tohto roku zaradila medzi obce, ktoré sú zapojené do realizačného projektu Program revitalizácie krajiny a integrovaného manažmentu povodí Slovenskej republiky. Do tohto projektu sú zapojení aj uchádzači o zamestnanie z našej obce.

Ich prvou úlohou bolo vyčistiť odvodňovací kanál, vedúci k Ladovej studni, čo sa aj podarilo. Keďže počasie nám túto jar nepraje, zmenili sme aj koncept prác a zamerali sa na problémy so zaplavovaním miestneho trhoviska. Zanášanie trhoviska blatom sa pri spúšťaní

tak museli rozobrať hasiči) a nahradili ich žlabmi, ktoré sme zviekli do kanalizácie. Rozšírením odvodňovacieho kanála s mriežkou pred vstupom z parkoviska na trhovisko zabránime vtekaniu vody do priestoru tržnice. Preto chcem aj prostredníctvom Lupčianskych zvestí z celého srdca poďakovať Dobrovoľnému hasičskému zboru v našej obci za podanie pomocnej ruky a nezištnú pomoc pri čistení naplavenín a blata

(eg)

Foto autor

snehu a výdatných dažďoch stalo pravidlom. Zabrániť tomu môžu pracovníci Banskobystrickej regionálnej správy ciest plnením si svojich povinností, keďže oni sú vlastníkami cesty, vedúcej do Podkoníc. Ibaže čakanie na cestárov nerieši situáciu, a tak sme sa rozhodli konať. Zlikvidovali sme skruže na miestnom trhovisku (tie aj

Pozvánky

My a divadlo

Na nesúťažnú prehliadku budúcich divadelných talentov Mikroregiónu Pod Panským dielom s názvom My a divadlo vás srdečne pozývajú členovia detských divadiel. O vašu podporu i potlesk sa budú uchádzať 24. a 25. apríla v priestoroch Miestneho kultúrneho strediska. Viac informácií nájdete u Alexandry Dankovej na telefónnom čísle 048 418 78 18. (ela)

Pri živej hudbe

Už tradičné Posedenia pri živej hudbe a vínku sú plné príjemných stretnutí a vynikajúcej atmosféry so zaujímavým programom i hosťami. Tentoraz sa v nedeľu 28. apríla o 17. 00 v priestoroch spoločenskej sály Miestneho kultúrneho strediska ako hosť predstaví Magdaléna Jančurová, pôvodcom z Poľska. Prinesie so sebou nádych exotiky. (ela)

Ilustračné fotografie z minulého stretnutia, keď na posedení hosťovali deti dramatického a hudobného odboru z tunajšej ZUŠ, nám do redakcie poslal ich rovesník Samuel Mrva.

Historický kalendár Povest' o tajomnej jaskyni

Apríl

2.4.1870 – narodil sa Július BELHÁZY. Lesný odborník, ktorý pôsobil aj v Rusku, v Juhoslávii a v Rumunsku. Zaoberal sa zalesňovaním a poľovníctvom.

2.4.1908 – Zastupiteľský zbor rozhodol, že pre Nožiarске družstvo daruje pozemok pri železničnej stanici. Budova stojí od roku 1909 do dnešnej doby na rohu Cambelovej ulice.

2.4.1917 – sa narodil Tibor ANDRAŠOVAN. Autor opier, spevohier, baletu, filmu a scénickej hudby. V rokoch 1955 – 1958 a 1969 – 1974 bol umeleckým vedúcim SLUK-u. Jeho piesne, zbory, tanečno-spevácke scény sa stali súčasťou kmeňového repertoáru folklórnych súborov, najmä SLUK-u a Lúčnice.

5.4.1873 – na Lupčianskom hrade bol otvorený výchovný ústav, ktorý neskôr dostal názov Gizelin výchovný ústav. Po roku 1918 sa z ústavu stal štátny sirotinec.

9.4.1900 – narodil sa Ján ORAVSKÝ. Vyštudoval na Vysokom učení technikom v Brne, smer vodohospodárstvo. Pôsobil na viacerých úsekoch v oblasti meliorácií a regulácií vodných tokov.

9.4.1980 – zomrela v Pezinku Blanka BÁZLIKOVÁ, rod. ANDRAŠOVANOVÁ (nar. 30.7.1909), významná slovenská hudobná pedagogička.

11.4.1810 – písomná zmienka o prvej mestskej gátrovej píle v Mokrej Driekyni. Mestský magistrát v tejto zmienke stanovil poplatky za rezivo.

11.4.1988 – zomrel v Bratislave MUDr. Dušan BRUCHÁČ, CSc. (nar. 30.5.1923). Univerzitný profesor, odborník na fyziológiu a patológiu pôrodnictva.

19.4.1922 – futbalový klub ŠK Slávia Slovenská Lupča odohral prvý súťažný zápas proti ŠK Slávia Banská Bystrica.

22.4.1935 – narodil sa Oto LUPTÁK. Akademický maliar, pedagóg. Pôsobil na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave ako prorektor a vedúci katedry užitočného umenia.

25.4.1882 – narodil sa Danielovič Samo Cambel (pseudonym Števo Kosorkin). Publicista, básnik a spisovateľ.

26.4.1873 – narodil sa Ján POLÓNI. Vyučil sa za stolára. Organizátor slovenského robotníckeho hnutia v Budapešti.

foto int.

V dobe, keď tunajší hrad uhorský panovník Matej Korvín v držaní mal, často tam pobýval a v okolitých hlbokých lesoch na poľovačky chodieval. No a keď sa k takejto kráľovskej poľovačke schylovalo, lupčianski mládenci ako vo vytzeraní boli, lebo kastelán hradu, ktorý všetko organizoval, najschopnejších z nich na nadháňanie zveriny vyberal, a tak sa im pri tej príležitosti aj dajaký ten dukátik ušiel.

V tom čase v mestečku istý Paľko Iskra žil, a tak ako iní mládenci aj on sa na kráľovské poľovačky vždy tešil. Na rozdiel od ostatných mládenčov sa však len tak od ničoty na prípecku nevyvaloval, ale v lete či zime po horách chodil a každúcky kút chotára poznal. I stalo sa, že len čo Matej Korvín opäť do Lupče zavítal, hradný kastelán už poľovačku richtoval a mládenčov na nadháňanie zveriny vyberal. No a tento raz sa aj na Paľka Iskra šťastie usmialo a aj on sa honcom stal.

Dolina ako driek

Keď už boli koníky osedlané a lovecké psy pripravené, odrazu si kráľ Matej pomyslel, že v takej časti tunajšieho chotára poľovať chce, kde ešte predtým nikdy nebol. No a keďže hrad akurát v tom čase kapitána, čo musel celé okolie poznať, nemal, všetci navôkol razom oнемeli a ako solné stĺpy stáli zostali – lupčiansky chotár nepoznali. Len Paľko Iskra neonemel, ako solný stĺp stáť nezostal a kráľovi sa ponúkol, že ho na také miesto zavedie, kde veru ešte nikto na zverinu nepoľoval. A tak sa aj stalo.

Viedol Paľko kráľa a celý jeho poľovnícky sprievod cez drevený most ponad Hron, potom doprava zahol, po kuse cesty zas vľavo zabočil, až popod vysokánsku skalu všetkých do ta-

kej doliny dovedol, čo ako driek mladej panny úzka bola. Ej, či sa kráľ zaradoval! Veď tu len honcov stačí na bočných kopcoch rozostaviť, zverinu z nich do doliny hnať, a tu, kde úniku niet, poľahky na ňu poľovať. A veru aj tak bolo, na obed na čistinke za potokom, kde z pazuchy bočnej dolinky mohutný prameň spenenej vody vyvierať, už pred oddychujúcim panstvom dva tucty vyvrátenej diviacej a srnčej zveriny v rade ležalo.

Jagavé cencúle videl

Spokojné panstvo na čistinke sa usalašilo, úspešný lov zajedalo a zapíjalo, keď tu odrazu liška obďaleč prebehla, najvzácnější kráľov pes sa z obojka vytrhol a hľabal za ňou. No a keď sa pes o hodinu, ba ani o dve nevrátil, nešťastný kráľ honcom rozkázal, aby jeho maznáčika naskrze našli. A honci psa hľadali, hľadali, pomaly sa už aj stmievať začalo a ani stopy po ňom nenašli. Podvečer však veľká nádej svitla, lebo akurát Paľko Iskra z húštiny strmého boku psie kňučanie začul. I začal Paľko tú húštinu odhrňovať, keď sa tu odrazu pred ním chodba v skalách objavila. Mládenec neváhal, zo živice strovmok faklu urobil, pomocou kresadla ju zapálil a do tej chodby za kňučaním sa vybral. No len čo tou chodbou kúsok prešiel, vari na dve siahly sa pod ňu pre-

padol. Ešteže mu tá fakla pri prepadnutí nezhasla, lebo keď si pred seba posvietil, obrovskú jaskynnú palotu s nádhernými jagavými cencúľmi na strope uzrel. Ako však palota zhorela krásna bola, po zemi nepreberné množstvo kostí medvedích, liščích, srnčích a, brrr, aj ľudských lebiek sa váľalo. A v kúte tej obrovskej paloty od samej hrôzy zježený kráľov pes nešťastne nariekal. Jój, či sa kráľ Matej zaradoval, keď síce od hrôzy zježeného, ale predsa len svojho najvzácnějšího psa živého uvidel. No a keď sa dozvedel, že to Paľko Iskra jeho miláčika našiel a zachránil, kráľovsky sa mu odmenil a za kapitána Lupčianskeho hradu ho vymenoval.

•••

Veru veľa rokov od tých čias prešlo, na Paľka Iskra a šťastný koniec poľovačky kráľa Mateja Korvína sa dávno zabudlo. Všetko tu napísané je však pravda pravdúca, lebo dolina, čo ako driek mladej panny úzka bola, sa dnes Driekynou nazýva a miesto, kde z pazuchy bočnej dolinky mohutný prameň spenenej vody vyvierať, sa zas Vyvieranicou volá. No a samotná jaskyňa, kde sa kráľovsky pes a Paľko Iskra prepadol? Tá meno Driekyná nosí a ešte aj dnes ju môže v húštine strmého kopčiska, povyššie tej Vyvieranice, nebojácny našinec nájsť.

Ján Balkovic
Foto Daniel Baláz

Záhrada v apríli je plná práce

Je apríl, veľkonočné sviatky za nami a tohtoročná jar nie a nie v plnej sile prísť, a tak mnohí z čitateľov uvažujú, kedy a čo robiť. Začiatkom apríla robíme rez na rodiacich a mladých broskyniach.

Pri dobrej miazge vrúbľujeme v poslednom aprílovom týždni aj jadroviny za kôru. Ohniská glejotoku na kôstkovinách vyrežeme do zdravého dreva a vytrieme roztokom octu, zriedeného na polovicu vodou. Tieto ohniská natrieme viackrát za sebou. Ohnisko glejotoku obložíme handrou – opäť namočenou v roztoku a previažeme tak, aby sa roztok z handry nevyparoval. Obviažeme ho ešte igelitom. Tieto ohniská viackrát kontrolujeme. Nové zase vyrežeme v máji a zatrieme stromovým balzomom.

Bór včelám neškodí

Pri stromoch, napadnutých voškou krvavou, obysypeme kmeň nad zemou mletým vápnom alebo roztokom vápenatým, kým sa vošky zo zemného sústreďenia nerozlezú do koruny stromu. Koncom apríla už odkrývame aj šípové ruže. Kříkové aj stromkové. Tie priviažeme späť ku kolíku. Omrznuté púčiky odstrihneme po zdravý púčik. Odbalíme aj mladé

stromky broskýň, marhúl a škrupinových orechov. Obal hneď spálime. Drevinu, ktoré v zime zamrzli a začali vyháňať zo staršieho dreva, odrežeme až po zdravé drevo. Mednaté postrekujeme len po odpade listov zo stromu – Kuprikol 50, a to 0,7%. Do všetkých postrekov na vegetačný rast je výhodné pridať na zvýšenie vitality a rastu 0,1% Mikrolu. Taktiež môžeme do postrekov pridávať Bór, a to 2%. Túto hodnotu dosiahneme, ak naberieme do „štamprlíka“

Radíme záhradkárom

Bór až po okraj a vlejeme ho do 10 litrov dažďovej vody. Bórom môžeme striekať aj na kvet. Neškodí ani včelám.

Predchádzajte hubovej infekcii

Na kučeravosť broskynových listov je účinný preventívny postrek, a to už na začiatku nalievania púčikov – 5% Sulkou alebo Polybaritom a 0,3% Kuprikolom 50. Ak sa objavia choroby za chladného jarného počasia, stromy postrekujeme dezinfekčným prípravkom, ktorý obsahuje meď, najlepšie 0,4% Perozín alebo 0,2% Dithanon. Na existujúce náhrady spomínaných postrekov, ktoré dnes dostávajú v obchodných sieťach, sa treba radšej opýtať predavača. Priamou príčinou choroby je hubová infekcia, ktorá vniká cez neošetrené otvorené rany do stromu. Stáva sa to najmä pri veľmi starom strome alebo neskorým jesenným rezom broskýň, keď pletivo v ranách zamrzne a rana zostane dlho otvorená. Preto letný rez robíme v teplých oblastiach neskoršie, začiatkom septembra a jarný rez krátko pred pučaním. Rany hneď zatierame štepárskym voskom alebo stromovým balzomom.

M. Mazúch
Foto int.

Naši jubilanti

V marci sa významných jubileí dožili:

70 rokov: Viera Houšková
70 rokov: Viera Rakytová
85 rokov: Juraj Klačan

Opustili nás

V mesiaci marec nás opustili:

Ján Hainrich vo veku 81 rokov
Miroslav Zliechovec
vo veku 53 rokov

Ivan Kulfas vo veku 81 rokov

V mene zástupcu tunajšej matriky prosíme o pochopenie - v predchádzajúcom čísle bolo uvedené nesprávne meno, zomrela **Marta Latináková** (nie Mária).

18. apríla uplynul 1 rok, ako nás opustil otec

Miroslav Holécy

a 16. apríla uplynulo 33 rokov, ako nás opustila mamička

Anna Holécyová

S láskou spomínajú

dcéra Lívia s rodinou a syn Miroslav s rodinou

Privítali sme do života

V marci sme privítali do života:

Sofiu Mastišovú

Sú chvíle, ktoré ťažko prežívame, okamihy, na ktoré tisíckrát spomíname, márne Ťa naše oči všade hľadajú, márne po tvári slzy stekajú, nebolo ti dopriať s nami dlhšie byť, ale v našich srdciach budeš stále žiť.

Dňa 9.4.2013 uplynie rok, čo nás navždy opustil drahý manžel, starostlivý otec, milujúci starký a príbuzný

Gustáv Uram

S láskou spomína manželka Mária, syn Gustáv, dcéra Mária, zať Pavol a vnúčence Zuzka a Adam a ostatná smútiaca rodina

Hlavne, že sme „IN“ alebo žeby „OUT“?

Vedeli ste, že náš rodný slovenský jazyk je štvrtý najťažší na svete? Preto si mládež často vystačí, možno pod vplyvom globalizácie s tromi až štyrmi nadávkami, prevažne pohlavno-krčmového charakteru. Opakuje ich v každej vete a často dokáže použitím len týchto výrazov vyjadriť takmer všetko, čo potrebuje.

Svojím spôsobom je obdivuhodné, že viac slov a výrazov nepotrebuje, a predsa každý porozumie ... Dôvodov na nadávanie je na Slovensku síce dosť, ale aj spôsobov prejavu je oveľa viac ako tieto známe štyri nadávky. Aj v našej rodnej reči sa skrývajú perly nezvyčajnej kvality. V medziach slušnosti ich skúsme vrátiť tam, kam patria – do našej rodnej reči. Veľmi ľubozvučný je výraz „krepán krepý, pačmaga, papľuh, trpák, megera, kofa“ a tak ďalej. Je ich dostatočné množstvo na to, aby sme sa obmedzili len na štyri vulgarizmy. Nie sú síce spisovné, ale sú rýdzo slovenské. Samozrejme, nie vulgarizmy.

Poslovenčené „COOL“

Opačným prípadom sú až príliš „jazykovo zdatní“ jediní, bohužiaľ, v cudzom jazyku, nie v tej našej slovenčine. Vsúvanie cudzích výrazov do slovenského jazyka sa zdá niekedy čudné, hlavne vtedy, keď poznáme oveľa krajší spôsob vyjadrenia v našom materinskom jazyku. Je bohatý. Možno niekto, aby nemusel použiť na vyjadrenie dve-tri slová, radšej použije jedno trebárs anglické. Často sa stretávame s nápisom FOR SALE, no dobre, asi po vstupe do EÚ očakávame príviv zahraničných investorov a chceme byť IN, aby sme nepremeškali možnosť predaja nehnuteľnosti. Vtom sme asi

veľmi šikovní a pripravení na zahraničnú klientelu viac ako na našich slovenských zákazníkov. Preto ináč by podnikatelia dávali svojim prevádzkam cudzojazyčné názvy ako FOR MAN, FOR LADY, prečo nie krčma, hostinec, ale PUB, Espresso, Snack bar a podobne? Ale aby sme zase neboli OUT,

iste sú niekedy potrebné aj cudzojazyčné výrazy, hlavne v odbornom pomenovaní a tam, kde napr. anglické slová lepšie vystihujú danú vec. Ide ma však „vykotiť“, keď sa niekto snaží napchať do vety viac anglických slovíčok ako dĺžňov... Niektoré výrazy ako „cool“ sú už natoľko poslovenčené, že by im nerozumel len blbec. Som jediná, ktorej sa z toho búri žľč? Rýdzo slovenské výrazy miznú. Nehovorím, že máme používať výrazy ako „preživší“, až tak OUT nie som. Ale ak môžeme ľubozvučným, pekným slovenským slovom pomenovať veci a udalosti, prečo by sme tam mali pchať cudzie výrazy? Možno je to pre niekoho spôsob, ako ukázať, že je múdrejší ako múdry.

Vari nevzdelanosť?

Veľmi zaujímavé bolo istú dobu sledovať opičenie sa po vynachádzavom objaviteľovi štikajúcich prstov vo výške uší. Ale zase ten dotyčný ušetril jednu vetu vo svojom vyjadrovaní. Stačilo zaštikaf prstami a nemusel povedať napríklad: „V úvodzovkách povedané...“ a podobne. Strácame fantáziu alebo sa nám nechce rozmyšľať nad synonymom k používaným slovám? Aha, prepáčte, zase cudzie slovo! Takže nechce sa nám hľadať obmenu k používaným slovám? Priznám sa – mám veľmi rada nárečia, a keď počujem rozprávať Východniara, Záhoráka, či Liptáka, znie mi to ako jazyková lahôdka. Rovnako mi lahodí, ak sa použije výraz, ktorý som dávno nepočula a pritom je obyčajným slovenským výrazom. Iba nedávno ma mílo prekvapil výraz – hútať a znešvárif. Tiež mám rada aj rôzne milé slovné zvraty a výstižné porekadlá. Preto uvažujem – prepadla nás vari pohodlnosť, ľahostajnosť alebo sme obeťami nevzdelanosti? (id)

foto int.

Kto to povedal?

Výroky slávnych

„Jedna osoba nemôže zmeniť celý svet, ale ty môžeš zmeniť celý svet jednej osoby...“

a) Dostojevskij

b) Einstein

c) Pythagoras

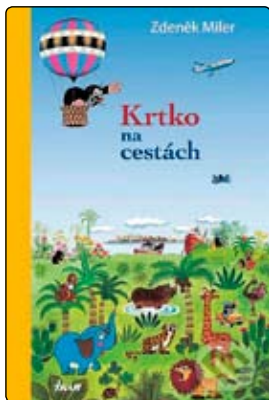
Správnu odpoveď nájdete na strane 15.

Obecná knižnica ponúka

Zdeněk Miler:

Krtko na cestách

„Walt Disney použil pre svoje kreslené filmy všetky príbehy takmer všet-

ky zvieratká, len jedno nie. To som si vybral ja,“ vysvetlil Miler, prečo si za hlavného hrdinu zvolil malého hmyzožravca. Údajne na neho prišiel, keď pri prechádzke zakopol o krutinec. Ako prvý vznikol asi najslávnejší Krtkov príbeh o tom, ako ku nohavičkám prišiel. Za polstoročie vzniklo viac než 50 príbehov o postavičke, ktorú poznajú dnes vari všetky generácie. Krtko je fenomén detstva dnes 45-ročných a rozkošnou rozprávkovou postavičkou dnešných detí. Kto by nechcel vlastniť toho najväčšieho plyšového krtka v nohavičkách na traky? A tak aspoň v literárnej podobe ponúka

obecná knižnica našim najmenším milú knižočku s názvom Krtko na cestách. V tomto príbehu sa malý krtko vyberie na cestu po svete úplne sám. Na svojich cestách stretáva

množstvo nových kamarátov, s ktorými si užije veľa zábavy. Takže, milé deti, pozorne si pozrite každú stranu v tejto knižke a nájdite krtka...! (id)

Foto int.

Mini detská súťaž o „plyšáka“ krtka

Deti, ktoré by chceli získať malého plyšového krtka, sa môžu zapojiť do našej súťaže. To, ktoré nám napíše najviac názvov – príbehov o krtkovi, ktoré vznikli či už ako animovaná rozprávka, alebo v podobe knižky, môže krtka získať. Tešíme sa na odpovede. Posielajte ich na Obecný úrad – Ivona Dobišová, zalepené v obálke do konca apríla! V nasledujúcom čísle Lupčianskych zvestí sa dozvieme meno víťaza. redakcia

Oheň je dobrý sluha, ale zlý pán

Jarné obdobie je v čase suchého a teplého počasia charakterizované ako obdobie zvýšeného nebezpečenstva vzniku požiaru. V jarnom období je zvýšené nebezpečenstvo vzniku požiarov aj v dôsledku toho, že občania, právnické a fyzické osoby – podnikatelia porušujú predpisy o ochrane pred požiarom tým, že vypalujú porasty bylín, kríkov a stromov. Požiare sa častokrát rozširujú do lesných porastov alebo ohrozujú iný majetok.

fyzickej osobe uložená pokuta do výšky 331 €, právnickej a fyzickej osobe – podnikateľovi do výšky 16 596 €.

Opekanie v prírode?

Upozorňujeme aj turistov, že oheň možno zakladať len na určených miestach a zvýšenú pozornosť treba venovať jeho uhaseniu pri odchode z tohto miesta. Veríme, že v spolupráci so všetkými vlastníkmi, správcami a užívateľmi lesných pozemkov, turistami, obyvateľmi a v úzkej súčinnosti so spoločenskými a záujmovými organizáciami, ktoré vykonávajú svoje aktivity v prírode a v lese, sa nám podarí uchrániť prírodu pred zbytočnými stratami. Len spoločným úsilím, opatrnosťou prispějeme k zníženiu počtu požiarov v tomto jarnom období. (jch)

foto int.

Nezriedka sa takéto vypalovanie skončí tragicky – usmrtením alebo zranením osôb. V roku 2012 bolo na území Banskobystrického kraja zaznamenaných 1471 požiarov v prírodnom prostredí s celkovou priamou škodou 426 630 €. Pri vypalovaní trávnatých porastov bola v dôsledku tejto činnosti a vplyvom poveternostných podmienok

usmrtená 90-ročná žena z okresu Brezno a ďalšie 4 osoby boli zranené.

Pozor na deti

Najčastejšími príčinami vzniku požiarov v prírodnom prostredí v predchádzajúcich rokoch bolo zatakanie ohňov v prírode, vypalovanie porastov bylín, kríkov a stromov, fajčenie

a úmyselné zapálenie. Zvýšenú pozornosť treba venovať pobytu detí v prírode, ktoré by nemali zostať bez dozoru. Je potrebné neustále pamätať na to, že aj najmenšia nepozornosť – odhodaná neuhášená cigareta alebo zápalka môže spôsobiť rozsiahle požiare lesov, lúk, ktoré spôsobujú nielen veľké finančné, ale aj ekologické škody.

Pokuty sú vysoké

Vypalovaním porastov bylín, kríkov a stromov porušuje fyzická osoba § 14, právnická a fyzická osoba – podnikateľ § 8 zák. NR SR č.314/2001 Z.z. o ochrane pred požiarom v znení neskorších predpisov. Za porušenie predmetných ustanovení zákona o ochrane pred požiarom môže byť

Správna odpoveď

V minulom čísle Lupčianskych zvestí sme uverejnili fotografiu Templárskeho kríža a vašou úlohou bolo uhádnuť, kde sa nachádza tento Templársky kríž – symbol večného života, a koho nápad bol umiestniť ho práve sem?

Správna odpoveď:

Templársky kríž sa nachádza na nádvorí Hradu Lupča a za jeho umiestnením stojí niekdajší kastelán Peter Mostný.

Výhercom sa stáva:

Miroslav Mikloš, Za nožiarňou 3, Slovenská Lupča

Vecnú odmenu si môže prevziať na Obecnom úrade u Ivony Dobišovej.

(r), foto jh a int.

INZERCIA

Ozve sa serióznym majiteľ súčiastok na automobil Škoda Tudor r. v. 1950? SÚRNE.

Tel.: 0903 547 969

Pranostiky

Apríl

Začiatkom apríla opíľuj suché konáre, budú dobre lekváre.

Na Juraja lastovičiek návrat do rodného kraja.

Na svätého Marka napijem sa z jarka.

Zo života malých škôlkarov

O tom, že aj naši najmenší ľudkovia žijú zaujímavým škôlkarským životom, niet pochýb. Zoznamujú sa tak veľmi milo s prírodou, ľudovými zvykmi, kultúrou ale aj svetom, ktorý je súčasťou nás, ale pre ich malé hlávky zatiaľ nepochopiteľnou záhadou. Veď posúďte sami!

O lese, lesných zvieratkách a starostlivosti o nich nám do škôlky prišiel pozorovať ujo horár. Ochotne zodpovedal všetky zvedavé otázky a ukázal nám skutočne lesné poklady – parošie rôznych tvarov a veľkostí, aké sme predtým nevideli. V rámci mesiaca

marec, ktorého symbolom sú knihy, príbehy a rozprávky, nacvičili učiteľky MŠ spoločné divadlo „Pod hriбом.“ Deťom sa ne-

smierne rávalo vidieť svoje učiteľky vo veselých kostýmoch v úlohách rôznych zvieratiek. Tíško ako myšky sledovali poučný príbeh, na konci ktorého si všetci spoločne zatlieskali a zaspievali. Spoločne sme spievali aj o pár dní neskôr. „Morena, Morena, pre koho's zomrela?“ ozývali sa detské hlasy našou dedinou, keď sme vyhľadali vládkyňu zimy a smrti Morenu. A tak ste 20. marca v centre obce mohli sledovať náš dlhý veselý sprievod, pridať sa k nám a vedno s nami sa pustiť do spevu ľudových piesní. Púť našej Moreny končila pri potôčiku Lupčica. Tam sme sa rozlúčili so studenými

dňami a privolávali slniečko na líčka. O tom, že sa nám podarilo zimu odohnať, svedčí aj krásny slnečný deň, ktorý nás sprevádzal. Na záver sa radi pochválime aj veľkým úspechom našich dvoch predškoláčok Marcelky Paškovej a Radky Donovalovej, ktoré pod vedením učiteľiek Dávidovej a Zimovej uspeli v XXVII. ročníku súťaže „Vesmír očami detí“. Súťaž každoročne usporadúva Slovenská ústredná hvezdáreň v Hurbanove, a práve tam poputujú ich práce do celoslovenského kola. Gratulujeme a veríme, že úspech zožneme aj v pripravovanej súťaži „Malé talenty“ v speve a recitácii,

ktorá sa bude konať v MKS Slovenská Lupča 9. apríla 2013 o 10:00 hod., na ktorú vás všetkých srdečne pozývame!
Kolektív MŠ

Darovanie krvi v našej obci

Tak ako minulý a predminulý rok aj teraz v akcii dobrovoľného darovania krvi opäť radi privítame dobrovoľných darcov v našej základnej škole. Mobilná transfúzna stanica z Banskej Bystrice príde **24. apríla 2013** v dopoludňajších hodinách. Pozvaní sú nielen opakovaní darcovia, ale aj tí, ktorí sa rozhodnú prísť po prvýkrát. Bližšie informácie o možnom darovaní sú na stránke <http://www.ntssr.sk/o-darovani-krvi/> dotazník-darcu-krvi

POZVÁNKA

MŠ Slovenská Lupča organizuje súťaž "MALÉ TALENTY" v speve a recitácii, do ktorej sa zapojili aj okolité materské školy.

Lubietová Brusno
Lučafín Podkonice Strelníky

Súťaž sa uskutoční dňa 9. apríla 2013 o 10:00 hod. v KD Slovenská Lupča.

Pridte povzbudiť naše malé talenty!

Akciu podporili:

McDonald's, SELICA, ADVIK, s.r.o., Lenka Tončíková, Maja Sedláčková

Žiaci pálili Morenu

„Morena, Morena, obi si kolená, prichystáme ťa, odjeme ťa, vo vode ťa utopíme, takto ťa odprevadíme. Nech rozkvitne zelený háj a nech príde krásna jar!“

Takto zaspievali žiaci Základnej školy Sama Cambela Morene, ktorú vynášali popoludní 26. marca. Vynášanie Moreny je starý zvyk, ktorý symbolicky pretrváva v obciach dodnes. Morena bola staroslovanská bohyňa zimy a smrti. Zosobňovala niečo, čoho sa ľudia chceli na jar zbaviť. Rozlúčkou s Morenou privolávali teplú a životodarnú jar. Táto tradícia sa zachovala v jemne obmenených podobách v rôznych kútoch Slovenska. V rámci regionálnej

výchovy naši žiaci na krúžku Spoznaj lupčiansky chotár vytvorili slamenú bábkú v životnej veľkosti, vyrobenú z drevených palíc v tvare kríža a oblečenú do ženských šiat. Dievčatá, oblečené do krojov, v sprievode našich malých hasičov a ostatných žiakov školy Morenu spoločne odniesli k sútoku Lupčice s Hronom. Tam jej zaspievali, podpálili ju a pustili ju dolu Hronom so želaním krásnej jari.

Členovia regionálneho krúžku Spoznaj lupčiansky chotár

Prvé miesto v súťaži Recyklátor

Druhý ročník kreatívnej súťaže Recyklátor: LUXUS NIE – DIZAJN ÁNO pozná svojich víťazov. Spoločnosť Coca-Cola, ktorá dizajnovú súťaž vyhlásila začiatkom školského roka, štedro odmenila víťazov. Študenti vysokých škôl poslali do súťaže 14 umeleckých diel a žiaci základných škôl vytvorili 39 „recyklátorov“. Súťaž upozorňuje na význam recyklácie obalov, triedenia odpadu a jeho ďalšieho možného využitia.

Zaslané umelecké diela zo základných škôl prekvapili porotu svojou originalitou, a preto vybrať troch najlepších bolo naozaj náročné. Prvenstvo medzi dielami z PET fľaš získala ZŠ Sama

Cambela zo Slovenskej Lupče s elegantným svetidlom do interiéru, na ktorom porotu zaujali čisté proporcie, funkčnosť, a najmä výborne využitý farebný účinok červených etikiet fľaš od

Coca-Coly. Víťazný tím tvorili žiaci 6. C triedy Karolína Rochovská, Monika Klačanová, Lucia Pipichová, Simona Haviarová a Miroslav Kováčik. Pedagogický a odborný dohľad mal Marcel

Hlaváč a o inštaláciu svetelného zdroja sa postaral Radovan Hlaváč. Tento tím získal pre našu školu pitný režim v hodnote 300 eur v podobe minerálnych vôd, ľadových čajov a ovocných

štiav. Viac informácií o súťaži nájdete na oficiálnej stránke <http://www.urobsirecyclatora.sk>.

Marcel Hlaváč
foto archiv ZŠ

Zdroj: Neopublic porter novelli

Ocenili detský projekt

Žiaci z 3. A a 3. B triedy sa spolu so svojimi učiteľkami zapojili do projektu Nadácie EkoFond na tému „Energia v našom meste“. Do projektu sa bolo možné zapojiť s témou, ktorá je zameraná na štetrenie energie, ochranu životného prostredia a udržateľného rozvoja.

My sme si vybrali problematiku vzniku elektrickej energie vo vodných elektrárnach. Demonstrovali sme to na princípe vodnej turbíny.

Víťazná turbína

Uvedená problematika bola pre žiakov zaujímavá a prostredníctvom interaktívnych a zážitkových

aktivít sme vytvorili projekt, ktorý sme prihlásili do súťaže. Náš súťažný príspevok pod názvom „Vodná turbína“ bol hodnotiacou komisiou vybraný ako víťazný a Nadácia EkoFond ho ocenila poukážkou na nákup odbornej literatúry v hodnote 75 €. Z tohto výsledku sa veľmi tešíme. Náš víťazný projekt nájdete

na webovej stránke: <http://www.platforma.ekofond.sk/pokusy-a-video/pokusy/116-vodna-turbina>.

Vodná sopka

Úspech v 1. kole nás podnietil zapojiť sa aj do 2. kola súťaže, kde sme spracovali problematiku premeny geotermálnej energie na energiu elektrickú. Na princípe vodnej sopky sme demonštrovali princíp vzniku erupcie a následne sme poukázali na výhody a nevýhody tohto druhu energie pre potreby využívania obnoviteľných energetických zdrojov. Náš príspevok nájdete na webovej stránke: <http://www.platforma.ekofond.sk/pokusy-a-video/pokusy/139-vodna-sopka>.

Jana Krížová, Eva Žaloudková

Podakovanie všetkým,

ktorí pozdravili učiteľov našej školy pri príležitosti Dňa učiteľov, ktorým je 28. marec.

Tohtoročný sviatok, patriaci učiteľom, sa niesol v niekoľkých línách. Ráno 27. marca pozdravil učiteľov starosta obce krásnymi ružami a príhovorom najprv ku všetkým pedagógom a potom blahozelaním, v ktorom nechýbal jeho príznačný dobrosrdečný humor, každej učiteľke osobne. Učiteľom odovzdala kvety a želala veľa trpezlivosti v práci a slušných žiakov vedúca úradu Ivona Dobišová. Milým prevapením pre učiteľov bol pozdrav od nemenovaného sponzora, ktorý svojou pozornosťou ocenil výchovno-vzdelávaciu prácu pedagógov. Oslava sviatku bola završená po vyučovaní slávnostnou pedagogickou radou, na ktorej riaditeľ školy srdečne privítal aj bývalých kolegov-učiteľov. (fla)

Ako vnímajú Deň učiteľov žiaci?

Vždy sa nájdú rodičia, ktorí prostredníctvom svojich detí pozdravia učiteľov.

Aj tento rok niektoré deti pozdravili svojich učiteľov. Okrem kvietkov bol mimoriadnym prevapením pozdrav formou vlastnej tvorby žiaka. Matko Mydlo vyjadril svoje podakovanie svojej triednej učiteľke, a nezabudol dokonca ani na družinárku, takto:

Pre pani učiteľku

Už štvrtáci sme a Deň učiteľov je. Nevieť však zložiť pieseň, tak som napísal báseň. O chvíľku budeme na stupni druhom, tam to ale bude už o inom. Bolo nám spolu veselo a cítime sa tak trochu dospelo. My budeme veľkí piatáci a Vás budú zložiť prváci. Trochu nám to vadí, ale hlavne, že sa máme radi.

Pre pani družinárku

Sme spolu len vyše roku, ale vedeli ste o každom našom kroku. Vela sme sa hrali a tiež úlohy si spravili, na prechádzky aj do knižnice sme chodili a pritom sa bavili. Som na konci so slovami aj s dychom, preto prestanem písať tieto básne s citom.

Futbalový trávnik – vizitka klubu

Každý druh športu potrebuje k svojej činnosti aj prislúchajúce technické podmienky a zázemie. Ako sa hokej nezaobíde bez ľadovej plochy, volejbal bez ihriska, tak aj futbal musí mať svoj neodmysliteľný futbalový trávnik. Jeho pestovanie je veda a kvalita je vecou hrdosti. Tak je to aj u nás.

Okrem toho, že kvalitný trávnik svojimi parametrami a vzhľadom lahodí oku každého futbalového priaznivca, plní aj úlohu zvýšenej bezpečnosti hráčov. Náš trávnik tak, ako ho poznáme v súčasnej podobe, sa na budúci rok „dožije“ 10 rokov. Počas tohto obdobia sme okrem pochvaly počuli aj posmešné poznámky naň aj na ľudí, ktorí boli zaň zodpovední. Aj z tohto dôvodu opíšeme, ako sa tento novodobý trávnik rodil a čo všetko bolo a je potrebné robiť, aby bol na vysokej úrovni. Kto sa trochu vyzná v pestovaní trávniku (viď. tabuľku), uzná, že na také veľké zaťaženie je jeho dobrá kvalita vlastne zázrak. Mnohí hráči, futbaloví funkcionári, ale aj diváci z radov hostí sa vyjadrili, že máme jeden z najkvalitnejších trávnikov a splňa kritériá vyšších súťaží.

Ale po poriadku...

V roku 2004 sa výbor FK Biotika Slovenská Lupča rozhodol pre jeho obnovu. Museli sa riešiť dve otázky – akým spôsobom zlepšiť kvalitu podkladovej vrstvy a aký zvoliť spôsob založenia trávniku. Rozhodnutie ovplyvnilo dobre rozvinuté kontakty so subjektami, ktoré nám v tomto mohli výrazne pomôcť, a pomerne dobrá bola aj finančná situácia v klube. Rekonštrukciu sme vykonali pod dohľadom VÚLP Banská Bystrica, ktorý nám vykonal aj výsev tzv. štrbinovou metódou. Akcia sa vykonávala ako súčasť výskumnej úlohy, a to v priebehu cca 9 týždňov s využitím najnovších poznatkov. Práca odborníkov a novo vyvinutá domáca trávna zmes „Šport špeciál“ v kombinácii s pôdnym kondicionérom „Bactofil A“ zabezpečili výbornú kvalitu trávnej plochy tak, ako to môžeme vidieť dodnes. Nový súťažný ročník 2004 sme teda začali na novom trávniku a bolo len na nás, ako sa budeme oň starať.

Nákladná záležitosť

Údržba tak veľkej a kvalitnej trávnej plochy nie je lacná záležitosť. Vyžaduje veľké úsilie ľudí, ktorí to za-

bezpečujú. Pre porovnanie, na kosenie verejných plôch o 10-násobne vyššom výmere asi 5-krát do roka vynakladala obec v roku 2005 (2006) až 280 tis. Sk. Futbalový trávnik sa musí v najväčšom produkčnom letnom období kosiť 2-krát do týždňa. Celková plocha, ktorá sa počas sezóny pokosí, je cca 220 000 m², čo je približne porovnateľné ako pri verejných plochách v obci. Kvalitný trávnik navyše nemôže existovať bez pridávania hnojív a chemickej ochrany. V súčasnosti vynakladáme ročne na hnojivá 350 – 380 € ročne a prípravky chemickej ochrany nás vyjdú na cca 180 až 230 €. Komplex prác, ktoré vykonávajú zariadenia členovia OFK, je veľký. Pravidelné zavlažovanie, kosenie a čistenie trávniku. Ale aj činnosti, vykonávané podľa potreby – úprava hracej plochy valcovaním, prepichovaním, opravy trávniku dosiatim a dosypávaním upravenou zeminou alebo kompostom.

Vlastnými silami

Príprava kompostu z pokosenej trávy je samostatná kapitola. Tráva sa uskladňuje na vyhradenom mieste a zmiešaním so zeminou kompostuje. V roku 2011 sme použili 3 tony vyzretého kompostu

spolu s pieskom na zarovnanie trávniku. Všetky práce členovia OFK robia vlastnými silami. Sú to desiatky hodín často namáhavej práce vo voľnom čase. Preto sa nečudujeme, že hospodári a vedenie klubu nemajú pochopenie pre príležitostné snahy mládeže o tzv. športovanie. Odkazujú: „Ak chcete športovať, nechajte sa viesť odborne pripraveným trénerom vo vyhradených dobách pre tréningové procesy!“ To isté platí aj pri organizácii športových stretnutí záujmovými zoskupeniami. Ak tieto nedostanú na svoju činnosť priestor, nie je to z ľubovôle člena výboru OFK, ale predovšetkým preto, že sa musí chrániť trávnik. Pri povolení uvedených akcií sa berie na zreteľ počasie, stav trávniku a vhodnosť termínov.

Budme naň hrdí

Aj štadión a hracia plocha má svoj plán činnosti, keď sa využíva pre tréning a hru a čas, potrebný na údržbu. Ťažko je vysvetliť, aké problematické je jeho udržiavanie, ale aj to, že poškodiť či zničiť sa dá rýchlo, ale náprava je dlhodobá. Tráva je predsa živý organizmus a všetci tí, ktorí sa podieľajú na jeho príprave a obnove, si zaslúžia úctu. Nerobia to pre seba, ale pre hráčov, pre futbal a pre dobré meno obce. A ako povedal M. Mačkovič - nechceme, aby nás stále chválili, ale chceme, aby sme ako občania boli hrdí na náš trávnik a vážili sme si prácu ľudí vo futbalovom klube.“

(lb)

Základné údaje

Rozmer ihriska aj s bezp. a pomoc. plochami	110x55 m
Celková plocha trávniku	6 050 m ²
Rok založenie trávniku	2004
Trávna zmes	Šport špeciál
Zavlažovanie	veľkokapacitné rozstrekovače
Hnojenie	NPK, liadok, špec. zmesi
Chemická ochrana	selektívne herbicidy
Využitie trávniku (dni/rok)	225
Kľudový režim (dni/rok)	140
Priemerný počet hráčov OFK/sezóna	94
Počet výkonových hodín za týždeň (zaťaženie)	cca 25
Počet súťažných zápasov za rok (bez prípravky)	36

„O pohár starostu obce Slovenská Lupča“

Turnaj v stolnom tenise

Koniec marca, a teda obdobie veľkonočných sviatkov sa v telocvični ZŠ nieslo v duchu 1. ročníka stolnotenisového turnaja. Organizátorom z radov nadšencov tohto športu zo Slovenskej Lupče sa podarilo pozvať celkom 18 hráčov v kategórii dospelých a 7 hráčov v kategórii žiakov.

Turnaj otvoril starosta obce Miroslav Macák. Potom sa rozohrali boje v dvoch skupinách dospelých a jednej skupine žiakov. Na štyroch stolnotenisových stoloch odohrali svoje zápasy každý s každým. Najlepší postúpili do semifinále a zhruba o 15,00 hod. sme spoznali celkového víťaza. Pred finálovým vyvrcholením súťaže dospelých dokončili svoju súťaž aj žiaci. Víťazným hráčom odovzdal ceny poslanec Ľuboš Bakaljar. A ako

vyzerali stupne víťazov? Žiakov si prvé miesto vybojoval Samko Hruška z Lučatína, na druhom mieste sa umiestnil Samko Ternuščák a na treťom Peťko Lakom-

čík, obaja zo Slovenskej Lupče. Dospelí si umiestnenie rozdelili nasledovne – na prvom mieste sa umiestnil Daniel Michalčík z Predajnej, na druhom Miroslav

Barla z Podkoníc a tretie miesto si vybojoval Ivan Šnirer z Dubovej. Nášmu najlepšiemu zástupcovi Danielovi Svetlíkovi po tuhom boji zostalo štvrté miesto. V závere turnaja pri spoločnej debате s organizátormi Petrom Krippnerom, Ľubomírom Holíkom a Ľubošom Lipom bolo skonštatované, že napriek malým nedostatkom sa turnaj vydaril a určite sa bude v tejto tradícii pokračovať. (lb)

Foto archív